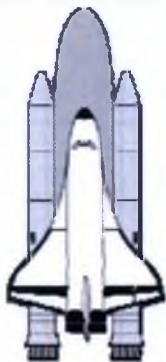

Sekce KOSMOS

při ČNS SČF

Kosmos

informační bulletin sekce Kosmos

3/2014

Sojuz TMA-12M

Start z Bajkonuru 25.3.2014 v 21:17 UTC

**Zleva doprava: S.Swanson (palubní inženýr, USA),
A.Skvorcov (velitel, Rusko),
O. Artěmjev (palubní inženýr, Rusko).**

Voschod 1 - nejabsurdnější kosmický let všech dob, **50. výročí letu**

Umberto Cavallaro

Když USA koncem roku 1963 oznámily zahájení programu Gemini vždy s posádkou dvou mužů, nechal si generální tajemník KSSS Chruščov k sobě zavolat raketového konstruktéra Sergeje Koroljova a nařídil mu, aby před 7. listopadem, výročím VŘSR, vyslal do vesmíru ne dva, ale hned tři kosmonauty.

„Když mají Američané kosmickou loď pro dva, tak potom dokážeme naši převahu tím, že necháme letět tři“.

Marně se mu Koroljov snažil vysvětlit, že je nemožné v průběhu několika měsíců vyvinout novou kosmickou loď a novou raketu s odpovídajícím tahem, která by mohla takovou loď vynést. Chruščova ale tyto praktické detaily nezajímaly.

Na čem záleží, je spektakulární stránka celé věci: „vyslat do vesmíru tři sovětské občany, dříve než Američané budou moci vypustit své dva astronauty“. Hrozba byla zřejmá: pokud by Koroljov nemohl splnit „stranou a vládou uložený úkol“, tak bude tato práce předána někomu jinému, který toho schopen bude. Opět se vznášel nad Koroljovem stín jeho konkurenta Čeloměje. Životopisy říkají, že „SP“ (přezdívka pro Koroljova), který pro svůj výbušný temperament nebral na nikoho zřetel, byl v těchto dnech zcela nesnesitelný. Leonid Voskresenskij, zástupce Koroljova, by býval byl nejraději, aby Koroljov přesvědčil šéfa vlády o tom, že pilotovaný kosmický program by se měl směřovat především směrem k výstavbě nové vědecké orbitální stanice. Ruští odborníci již ostatně věděli, že tyto závody mezi oběma supervelmocemi nemají sebemenší šanci na úspěch a raději by se mu vyhnuli. Voskresenskij toto nervové vypětí nezvládl a skončil v nemocnici.

Z Vostoku udělám Voschod

Koroljov v té době pracoval na úplně nové lodi Sojuz, ale tato věc potřebovala ještě hodně času k tomu, aby mohla být použita. Jediná kosmická loď, která je k použití, je jednomístný Voschod. Ale jeho vnitřní průměr představoval v nejširším místě méně jak dva metry. Jediná možnost, která vzhledem ke krátkému času zůstávala, byla to, že se odstraní veškeré vědecké přístroje a systémy zachování základních životních funkcí a bezpečnostní systémy budou redukovány na minimum. Vostok bude přejmenován na Voschod, aby bylo možné během velmi krátkého času předstírat výrobu zcela nové kosmické lodě. A je přísně zakázáno o tom rozšiřovat jakékoliv informace nebo obrázky. Je ale ovšem okamžitě jasné, že i pokud by se vybrali ti nejmenší kosmonauti, nikdo nedokáže tři plně vybavené kosmonauty do Voschodu vtěsnat.

Konstantin Feoktistov, vedoucí inženýr oddělení pro přistávací zařízení a techniku, udělal smělý a riskantní návrh, který zněl zcela šíleně: je možné do koule vtěsnat tři kosmonauty bez skafandrů a spolehnout se tak pouze na vnější plášť kosmické lodě. Na Koroljovovu otázku: „Kdo by byl ochoten akceptovat, že poletí bez skafandru?“ Feoktistov odpověděl: „Já, například“. Tímto způsobem se stal renomovaný inženýr, člověk se zdravotními problémy a zjevně špatným zrakem, kosmonautem. Do posádky byli dále vybráni mladý lékař Boris Jegorov s drobnou postavou, první lékař ve vesmíru, a v té době nejlepší kosmonaut Vladimír Komarov.

S překvapivou rychlostí byla pro každého z nich vyrobena sedačka, která přesně odpovídala jejich tělu. Byla využita třidimenzionální projekce, aby se podařilo tři sedačky vtěsnat do kabiny. S ohledem na ostatní sedačky byla sedačka Jegorova lehce nadzvednuta a posunuta dopředu. Sedačka „pilota“ byla vtěsnána pod něj, neboť pilot v tomto případě nehraje při řízení lodě žádnou roli. Protože kosmonauti bez skafandrů nemohli opustit loď s pomocí vystřelovací sedačky, experimentoval Koroljov s metodou přistání, kdy celá kabina nouzově přistává s pomocí padáků. Vzhledem k tomu bylo současně možné zřici se řady kolíků uvolňovaných výbušninou. Bohužel pro prvních 27 vteřin letu nebyl instalován žádný záchranný systém. Tři měsíce před startem vážil budoucí Voschod stále ještě o 110 kg více, než startovní nosná kapacita rakety, která byla 5850 kg. Nyní začal závod na eliminaci dalších přebytečných dílů. Byly vymyšleny nejbáznivější triky – takže kosmonautům byla zavedena dieta na zhubnutí!

Koroljov naposledy objal tři kosmonauty

Dne 6. října 1964 odstartoval pod krycím označením Kosmos 47 první nepilotovaný zkušební let nepilotovaného Voschodu; na palubě byl pes a figurína, kterou pojmenovali „Ivan Ivanovič“. Tento jediný zkušební let byl považován za dostatečný a již o několik dnů později je připravena ke startu kabina pro tři kosmonauty. Ráno 12.10.1964 dopravil autobus tři kosmonauty k patě 38 metrů vysoké rakety. Kosmonauti byli oblečeni do lehkých bund. Po oficiálním přivítání objal Koroljov kosmonauty jednoho po druhém, což nikdy před tím neudělal. Oficiální zdůvodnění jeho neobvyklého chování bylo, že při dřívějších startech toto nebylo možné, neboť kosmonauté již byli oblečeni do skafandrů. Kosmonauti se vtěsnali do úzké kosmické lodě a průlez byl hermeticky uzavřen.

Kosmický let bez pracovního programu

Raketa fungovala bezchybně a Voschod obkroužil 17x Zemi. V úzké kabině trpěli všichni tři kosmonauti tzv. „kosmickou nemocí“ – podráždění vestibulárního ústrojí, které způsobuje nevolnost. Poprvé za celou historii kosmických letů neměli kosmonauti k řešení žádné úkoly. V průběhu letu pouze pozdravili sportovce na Olympijských hrách v Tokiu a jako vždy telefonovali s Chruščovem, které byl s nimi spojen ze své chaty u Černého moře.

Koroljovovi životopisci poukazují na to, že tato zcela bezobsažná konverzace („ano, Nikito Sergejeviči. Máte pravdu, Nikito Sergejeviči. Děkujeme, Nikito Sergejeviči“) měla přesto historický význam: byl to vůbec poslední veřejný rozhovor Chruščova. Dne 13. října 1964 Voschod přistál ve Střední Asii. Následující den byl Chruščov překvapivě povolán do Moskvy. Přimo z letiště byl dopraven do budovy ÚV KSSS, kde byl jako „neodpovědný voluntarista“ zbaven všech stranických a vládních funkcí. Rychle bylo rovněž jasné, že sovětský kosmický program odvoláním Chruščova ztratil svého hlavního podporovatele.

Dne 15. října byli kosmonauti v Moskvě slavnostně pozdraveni, ale oni sami v té době v Moskvě nebyli. Jejich návrat se zdržel, zůstali ve stepi Střední Asie a čekali na nové rozkazy. Teprve o týden později byli veřejně přijati novým

generálním tajemníkem KSSS Leonidem Brežněvem a předsedou Nejvyššího sovětu Nikolajem Kosiginem.

Opět bylo dosaženo „kosmického vítězství“. Stranická propaganda podtrhovala schopnost SSSR vyslat do vesmíru tři kosmonauty, zatím co Američané oznámili program pouze se dvěma astronauty, ale prozatím nic nerealizovali. Skutečnost, že pouze jeden ze tří členů posádky byl vycvičený pilot bylo prezentováno jako jasný důkaz absolutní spolehlivosti nové kosmické lodi Voschod. Kosmonauti letěli bez skafandrů, protože ruské kosmické lodě jsou nyní tak bezpečně, že skafandry již nejsou potřeba.

Západní tisk se divil, jakou že to revoluční novou kosmickou loď asi Rusové mohli vyvinout. Koroljov požádal, aby nešťastné lehké bundy již propaganda nadále nezmiňovala a bylo mu konečně dopřáno sluchu.

Pramen:

Tento příspěvek je výňatkem ze stran č.81-84 knihy Umberta Cavallara „Propaganda e Pragmatismo in gara per la conquista della Luna“, Impremix, Turín 2011, 186 stran. Překlad z angličtiny do němčiny provedl Jürgen Peter Esders, následný volný překlad do češtiny Ing. Julius.Cacka.

2014: ruská dopisnice s originální známkou „B“ k 50. výročí letu